

**EGZAMIN MATURALNY
W ROKU SZKOLNYM 2016/2017**

**FORMUŁA OD 2015
(„NOWA MATURA”)**

**HISTORIA
POZIOM ROZSZERZONY**

**ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ
ARKUSZ MHI-R1**

MAJ 2017

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; rozpoznaje rodzaje źródeł; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu badawczego [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego [...].	I. Starożytność. 1. Cywilizacje Bliskiego i Dalekiego Wschodu. Zdający: 3) rozpoznaje cechy charakterystyczne najważniejszych osiągnięć kulturowych cywilizacji bliskowschodnich [...]. <i>III etap edukacyjny</i> 2. Cywilizacje Bliskiego Wschodu. 2) charakteryzuje [...] system wierzeń w Egipcie.

Schemat punktowania

1 p. – za poprawną odpowiedź i uzasadnienie zawierające dwa argumenty.

0 p. – za odpowiedź błędną, niepełną lub za brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

B.

Przykładowe uzasadnienie:

- realizm/naturalizm przedstawienia postaci;
- oddawanie czci Atonowi [bogu tarczy słonecznej];
- przedstawianie scen z życia codziennego / rodzinnego;
- brak idealizacji postaci faraona.

Zadanie 1.2. (0–1)

III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; [...].	<i>III etap edukacyjny</i> 2. Cywilizacje Bliskiego Wschodu. 2) charakteryzuje [...] system wierzeń w Egipcie.
--	---

Schemat punktowania

1 p. – za prawidłowe wyjaśnienie.

0 p. – za odpowiedź błędną lub za brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Reforma polegała na dążeniu do wprowadzenia / na wprowadzeniu monoteizmu [w miejsce politeizmu].
- Reforma polegała na dążeniu do wprowadzenia kultu tylko jednego boga [Atona].
- Reforma polegała na wprowadzeniu formy przejściowej między politeizmem a monoteizmem [henoteizmu].

Zadanie 2. (0–1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	I. Starożytność. 3. Ekspansja w świecie greckim i rzymskim. Zdający: 2) charakteryzuje wojny grecko-perskie [...].
--	---

Schemat punktowania

1 p. – za poprawną odpowiedź z uzasadnieniem.

0 p. – za odpowiedź błędną, niepełną lub za brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

C.

Przykładowe uzasadnienie:

Bitwa pod Salaminą była bitwą morską – rzeźba zawiera element greckiej łodzi. Pozostałe bitwy miały charakter lądowy.

Zadanie 3. (0–1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależność pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego [...].	I. Starożytność. 4. Społeczeństwo, życie polityczne i kultura starożytnego Rzymu. Zdający: 1) charakteryzuje przemiany ustrojowe i społeczne w Rzymie republikańskim i w cesarstwie rzymskim.
--	--

Schemat punktowania

1 p. – za poprawną odpowiedź zawierającą wszystkie elementy.

0 p. – za odpowiedź błędną, niepełną lub za brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

A. – dominat

B. – republika

C. – pryncypat

Zadanie 4. (0–1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; rozpoznaje rodzaje źródeł; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu badawczego; [...].	II. Średniowiecze. 1. Bizancjum i Zachód a świat islamu. Zdający: 1) charakteryzuje kręgi kulturowe: [...] arabski. <i>III etap edukacyjny</i> 8. Arabowie i świat islamski. Zdający: 2) opisuje podstawowe zasady i symbole islamu.
---	---

Schemat punktowania

1 p. – za podanie prawidłowej nazwy i prawidłowego wyjaśnienia.

0 p. – za odpowiedź błędną, niepełną lub za brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Nazwa:

Hidżra; ucieczka / wywędrowanie / wyjście Mahometa z Mekki do Medyny.

Przykładowe wyjaśnienie:

Wydarzenie to [z 622 r.] stało się początkiem ery muzułmańskiej / dało początek nowemu kalendarzowi.

Zadanie 5. (0–1)

I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje [...] wydarzenia z historii powszechnej [...]; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach [...]. II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok [...].	I. Średniowiecze. 1. Bizancjum i Zachód a świat islamu. Zdający: 3) wyjaśnia wpływ cywilizacji islamskiej na cywilizację [...] bizantyjską. 6. Europa późnego średniowiecza. Zdający: 4) charakteryzuje następstwa upadku cesarstwa bizantyjskiego i ekspansji tureckiej dla Europy. 8. Kultura średniowiecza. Zdający: 3) identyfikuje dokonania kultury okresu średniowiecza w zakresie [...] architektury i sztuki [...].
--	---

Schemat punktowania

1 p. – za podanie roku i nazwy wydarzenia.

0 p. – za odpowiedź błędną, niepełną lub za brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Rok: 1453

Nazwa wydarzenia:

- zdobycia Konstantynopola przez Turków [Osmańskich];
- upadek Konstantynopola;
- upadek Bizancjum;
- upadek cesarstwa wschodniorzymskiego / bizantyjskiego.

Zadanie 6. (0–1)

I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych [...]. II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; rozpoznaje rodzaje źródeł; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego; dostrzega wielość perspektyw badawczych oraz wielorakie interpretacje historii i ich przyczyny.	II. Średniowiecze. 4. Polska w okresie wczesnopiastowskim. Zdający: 4) rozpoznaje tendencje centralistyczne i decentralistyczne w życiu politycznym państwa polskiego w XI–XII w.
---	--

Schemat punktowania

- 1 p. – za prawidłowe rozstrzygnięcie wraz z uzasadnieniem.
0 p. – za odpowiedź błędną, niepełną lub za brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Rozstrzygnięcie: Nie

Przykładowe uzasadnienie:

- Fragment 1. odnosi się do sporu króla Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem, a fragment 2. dotyczy buntu ludowego [reakcji pogańskiej] z końca lat 30. XI wieku.
- Fragment 2. traktuje o wydarzeniach wcześniejszych.

Zadanie 7.1. (0–1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego [...].	II. Średniowiecze. 3. Europa w okresie krucjat. Zdający: 4) opisuje kierunki i charakter oraz konsekwencje najazdów mongolskich dla Europy Środkowo-Wschodniej.
---	--

Schemat punktowania

- 1 p. – za wszystkie trzy prawidłowe odpowiedzi.
0 p. – za odpowiedź niepełną, błędną albo za brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi

- 1 – P
2 – F
3 – F

Zadanie 7.2. (0–1)

I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych [...]. II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego [...].	II. Średniowiecze. 7. Polska w okresie rozbicia dzielnicowego. Zdający: 5) synchronizuje najważniejsze wydarzenia z okresu rozbicia dzielnicowego i dziejów Europy.
--	--

Schemat punktowania

1 p. – za poprawną odpowiedź.

0 p. – za odpowiedź błędną albo za brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

D.

Zadanie 8. (0–1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji [...].	II. Średniowiecze. 6. Europa późnego średniowiecza. Zdający: 2) charakteryzuje przemiany społeczne i gospodarcze w Europie w późnym średniowieczu. 7. Polska w XIV–XV w. Zdający: 6) synchronizuje wydarzenia z dziejów Polski i Europy w XIV–XV w.
---	--

Schemat punktowania

1 p. – za poprawne rozstrzygnięcie z uzasadnieniem.

0 p. – za odpowiedź błędną, niepełną lub za brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Rozstrzygnięcie: Tak

Przykładowe uzasadnienie:

Źródło 2. informuje, że [na wschód od Łaby] w Polsce rozwijał się model gospodarki opartej na rolnictwie. Potwierdza to źródło 1., z którego wynika, że eksport zboża, wołów i drewna znacząco przewyższa eksport wyrobów rzemieślniczych.

Zadanie 9. (0–1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; rozpoznaje rodzaje źródeł; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu badawczego [...].	II. Średniowiecze. 7. Polska w XIV–XV w. Zdający: 1) opisuje rozwój terytorialny państwa polskiego w XIV–XV w.; 4) charakteryzuje i ocenia stosunki polsko-krzyżackie [...].
--	--

Schemat punktowania

1 p. – za wszystkie trzy prawidłowe odpowiedzi.

0 p. – za odpowiedź niepełną, błędną albo za brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi

1 – F

2 – P

3 – F

Zadanie 10. (0–1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; rozpoznaje rodzaje źródeł; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji [...].	III. Dzieje nowożytne. 3. Rzeczpospolita w okresie renesansu i demokracji szlacheckiej. Zdający: 1) opisuje i wyjaśnia funkcjonowanie najważniejszych instytucji życia politycznego w XVI-wiecznej Polsce [...]; 2) ocenia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych [...]; <i>III etap edukacyjny</i> 19. Polska i Litwa w okresie ostatnich Jagiellonów. Zdający: 2) przedstawia okoliczności zawarcia unii realnej pomiędzy Polską a Litwą i jej główne postanowienia [...].
--	---

Schemat punktowania

1 p. – za poprawne rozstrzygnięcie i uzasadnienie z odwołaniem do obu źródeł.

0 p. – za odpowiedź błędną, niepełną lub za brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Rozstrzygnięcie: Tak

Przykładowe uzasadnienie:

Źródło 1. zawiera informacje potrzebne do identyfikacji unii lubelskiej, np. wspólny sejm, przyłączenie kilku województw do Korony, ruch egzekucyjny, opór możnowładztwa litewskiego wobec unii. Źródło 2. zawiera łaciński zapis daty – 1569 r., co w zestawieniu z symboliką płaskorzeźby (personifikacje Korony i Litwy, godła obu państw) jednoznacznie wskazuje na unię lubelską.

Zadanie 11. (0–2)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; rozpoznaje rodzaje źródeł; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji [...].	III. Dzieje nowożytne. 3. Rzeczpospolita w okresie renesansu i demokracji szlacheckiej. Zdający: 1) opisuje i wyjaśnia funkcjonowanie najważniejszych instytucji życia politycznego w XVI-wiecznej Polsce, w tym sejmików, sejmu senatu i sejmu elekcyjnego [...]; 2) ocenia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych [...]. <i>III etap edukacyjny</i> 20. Społeczeństwo i ustrój Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Zdający: 2) wyjaśnia okoliczności uchwalenia oraz główne założenia [...] artykułów henrykowskich.
---	--

Schemat punktowania

2 p. – za podanie poprawnej nazwy i sformułowanie trzech zasad.

1 p. – za podanie poprawnej nazwy lub za sformułowanie trzech zasad.

0 p. – za odpowiedź błędną, niepełną lub za brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi

Nazwa : artykuły henrykowskie/henrycjańskie

Przykładowe zasady:

- zasada wolnej elekcji;
- zasada obowiązkowego zwoływania sejmu walnego co 2 lata;
- prawo do wypowiedzenia posłuszeństwa królowi [prawo do rokoszu];
- zasada zasiadania u boku króla senatorów rezydentów;
- zasada koniecznej zgody sejmu na decyzję o wojnie i zwoływaniu pospolitego ruszenia.

Zadanie 12.1. (0–1)

I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych [...]. II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; rozpoznaje rodzaje źródeł; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	III. Dzieje nowożytne. 5. Oświecenie, absolutyzm oświecony i rewolucje XVIII w. Zdający: 6) porównuje przyczyny oraz charakter rewolucji amerykańskiej i francuskiej; 7) charakteryzuje specyfikę okresu jakobińskiego rewolucji francuskiej. <i>III etap edukacyjny</i> 28. Rewolucja francuska. Zdający: 1) wyjaśnia główne przyczyny rewolucji i ocenia jej skutki; 2) wskazuje charakterystyczne cechy dyktatury jakobińskiej.
--	--

Schemat punktowania

1 p. – za poprawną odpowiedź.

0 p. – za odpowiedź błędną lub za brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

D.

Zadanie 12.2. (0–1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego [...]; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego; [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu [...] problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; [...] integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	III. Dzieje nowożytne. 5. Oświecenie, absolutyzm oświecony i rewolucje XVIII w. Zdający: 6) porównuje przyczyny oraz charakter rewolucji amerykańskiej i francuskiej. <i>III etap edukacyjny</i> 28. Rewolucja francuska. Zdający: 1) wyjaśnia główne przyczyny rewolucji i ocenia jej skutki.
--	--

Schemat punktowania

1 p. – za poprawną odpowiedź z odwołaniem do ilustracji.

0 p. – za odpowiedź błędną lub za brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Rysunek pokazuje dwulicowość / fałsz / obłudę / hipokryzję króla Francji. Władca przedstawiony na rysunku ma dwie twarze i w geście przysięgi trzyma rękę na konstytucji, a jednocześnie „druga” twarz władcy zwrócona jest w stronę przedstawiciela starego porządku – duchownego. Tekst widniejący po tej stronie rysunku – to zapewnienie, że król będzie dążył do zniesienia konstytucji.
- Rysunek pokazuje niepewność / pragmatyzm / konformizm / oportunizm króla Francji. Władca przedstawiony na rysunku z jednej strony przysięga na konstytucję, a z drugiej – deklaruje, że ją zniszczy.

Zadanie 13. (0–1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; rozpoznaje rodzaje źródeł; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu [...] problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; [...] integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	III. Dzieje nowożytne. 6. Rzeczpospolita w XVIII w. Reformy oświeceniowe i rozbiory. Zdający: 2) charakteryzuje działania zmierzające do naprawy Rzeczypospolitej i walkę zbrojną o utrzymanie niepodległości w drugiej połowie XVIII w.; 7) synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVIII w. z wydarzeniami w Europie i Stanach Zjednoczonych.
--	--

Schemat punktowania

- 1 p. – za podanie imienia i nazwiska oraz uzasadnienie z przywołaniem dwóch argumentów.
0 p. – za odpowiedź błędną, niepełną lub za brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Postać: Tadeusz Kościuszko

Przykładowe uzasadnienie:

- jest nazwany w tekście Naczelnikiem;
- tekst zawiera informację o tym, że jest generałem polskim;
- tekst informuje, że był generałem amerykańskim [brał udział w walkach o niepodległość Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej].

Zadanie 14. (0–1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; rozpoznaje rodzaje źródeł; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu [...] problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; [...] integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	IV. Wiek XIX. 4. Walka o niepodległość Polski w okresie niewoli narodowej. Zdający: 5) charakteryzuje koncepcje polityczno-społeczne Wielkiej Emigracji XIX w. [...].
--	--

Schemat punktowania

1 p. – za podanie prawidłowej nazwy oraz uzasadnienie z przywołaniem dwóch argumentów.

0 p. – za odpowiedź błędną, niepełną lub za brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Nazwa: Hotel Lambert / obóz konserwatywno-liberalny [konserwatywny] / obóz [Adama Jerzego] Czartoryskiego.

Przykładowe uzasadnienie:

- przekonanie o wadze dyplomacji;
- odzyskanie niepodległości możliwe dzięki sprzyjającej sytuacji międzynarodowej (konflikt państw zachodnich z Rosją);
- ustrój monarchiczny przyszłej Polski;
- bazowanie na zasadach Konstytucji 3 maja;
- deklaracja uwłaszczenia chłopów za odszkodowaniem.

Zadanie 15.1. (0–1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego [...].	IV. Wiek XIX. 4. Walka o niepodległość Polski w okresie niewoli narodowej. Zdający: 1) charakteryzuje i porównuje cele oraz metody polityki zaborców wobec społeczeństwa polskiego w okresie niewoli narodowej; 3) wyjaśnia przyczyny, przebieg i skutki powstań narodowych.
---	---

Schemat punktowania

1 p. – za wszystkie trzy prawidłowe odpowiedzi.

0 p. – za odpowiedź niepełną, błędną albo za brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi

- 1 – P
2 – F
3 – F

Zadanie 15.2. (0–1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego.	IV. Wiek XIX. 4. Walka o niepodległość Polski w okresie niewoli narodowej. Zdający: 1) charakteryzuje i porównuje cele oraz metody polityki zaborców wobec społeczeństwa polskiego w okresie niewoli narodowej; 3) wyjaśnia przyczyny, przebieg i skutki powstań narodowych.
--	---

Schemat punktowania

- 1 p. – za poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedź błędną lub za brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Przyczyną wydania przez cara ukazu uwłaszczeniowego była chęć odciążenia (zniechęcenia) chłopów od udziału w powstaniu styczniowym.

Zadanie 16. (0–1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu [...] problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego;	IV. Wiek XIX 6. Europa i świat w XIX w. Zdający: 1) charakteryzuje kierunki przemian społecznych i politycznych w [...] w Japonii.
--	---

Schemat punktowania

- 1 p. – za podanie prawidłowej nazwy i uzasadnienia.
0 p. – za odpowiedź błędną, niepełną lub za brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi

Nazwa:

- reformy / rewolucja Meiji;
- europeizacja;
- westernizacja;
- amerykańizacja;
- oświecenie [epoka światłych rządów];
- wyjście z izolacji.

Przykładowe uzasadnienie:

- Na ilustracji przedstawiono Japonki w dziewiętnastowiecznych strojach europejskich (dopasowane suknie z tiurniurą).
- Na ilustracji przedstawiono Japonki pracujące w zakładzie krawieckim – jedna z nich szyje na maszynie.
- Obecność strojów, mebli i urządzeń charakterystycznych dla cywilizacji zachodniej.

Zadanie 17. (0–2)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	IV. Wiek XIX. 4. Walka o niepodległość Polski w okresie niewoli narodowej. Zdający: 6) ocenia dorobek kultury polskiej XIX w. i jej wpływ na kształtowanie się tożsamości narodowej Polaków. 6. Europa i świat w XIX w. Zdający: 6) rozpoznaje dorobek kulturowy XIX w.
---	--

Schemat punktowania

2 p. – za podanie prawidłowej nazwy i interpretację.

1 p. – za podanie prawidłowej nazwy lub interpretację.

0 p. – za odpowiedź błędną, niepełną lub za brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Nazwa: symbolizm [modernizm / Młoda Polska / neoromantyzm].

Przykładowa interpretacja:

Hamletowskiej pytanie *Być albo nie być...* dla Polaków przełomu XIX i XX wieku oznaczało dylemat wyboru między wolnością (walką o wolność Polski) a niewolą (akceptacją zniewolenia, braku niepodległego bytu). Obraz przedstawia te **dwie wizje Polski** pod postaciami kobiet: starsza – zakuta w kajdany – symbolizuje zniewolenie (przeszłość); młoda – zrywająca kajdany – symbolizuje wyzwolenie (przyszłość).

Zadanie 18.1. (0–1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego [...].	IV. Wiek XIX. 6. Europa i świat w XIX w. Zdający: 1) charakteryzuje kierunki przemian [...] politycznych w państwach europejskich.
---	---

Schemat punktowania

1 p. – za poprawną odpowiedź zawierającą dwa elementy (władca i nazwa układu).

0 p. – za odpowiedź błędną, niepełną lub za brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Władca: Edward [VII]

Nazwa układu: entente cordiale [ententa / serdeczne porozumienie]

Zadanie 18.2. (0–1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu [...] problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego [...].	IV. Wiek XIX. 6. Europa i świat w XIX w. Zdający: 1) charakteryzuje kierunki przemian [...] politycznych w państwach europejskich; 3) opisuje zasięg i ekspansję kolonialną Wielkiej Brytanii, Francji, Niemiec, Rosji [...]. V. Wiek XX. 1. I wojna światowa i rewolucje w Rosji. Zdający: 1) wyjaśnia genezę I wojny światowej [...].
---	---

Schemat punktowania

1 p. – za poprawne rozstrzygnięcie z uzasadnieniem.

0 p. – za odpowiedź błędną, niepełną lub za brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Rozstrzygnięcie : Nie [nie łączyła ich wspólnota interesów w polityce zagranicznej].

Przykładowe uzasadnienie:

- Niemcy należały do Trójpzymierza – panował w tym państwie wnuk królowej Wiktorii – cesarz Wilhelm II, a Wielka Brytania, gdzie panował syn królowej Wiktorii – Edward VII znalazła się w Trójporozumieniu i była przeciwniczką Niemiec. [Z kolei w Rosji, u boku Mikołaja II zasiadała wnuczka królowej Wiktorii – Aleksandra, a państwo to należało do Trójporozumienia].
- Część państw wymienionych w tablicy genealogicznej rywalizowała ze sobą o kolonie, np. Niemcy i Anglia w Afryce.

Zadanie 19. (0–1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; rozpoznaje rodzaje źródeł; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego; dostrzega wielość perspektyw badawczych oraz wielorakie interpretacje historii i ich przyczyny. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu [...] problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; [...] integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	<i>III etap edukacyjny</i> 39. Sprawa polska w I wojnie światowej. Zdający: 1) charakteryzuje stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej [...]; 3) wyjaśnia międzynarodowe uwarunkowania sprawy polskiej. V. Wiek XX. 1. I wojna światowa i rewolucje w Rosji. Zdający: 6) wyjaśnia zmiany zachodzące w polityce mocarstw wobec sprawy polskiej [...].
--	---

Schemat punktowania

- 1 p. – za poprawną odpowiedź zawierającą dwa argumenty, w tym odwołanie do źródła.
0 p. – za odpowiedź błędną, niepełną lub za brak odpowiedzi.

Przykładowe argumenty

- Akt 5 listopada został wydany przez władców Niemiec i Austro-Węgier (państwa niemieckojęzyczne), a moneta ma nominal niemiecki (fenig).
- Akt 5 listopada zapowiadał utworzenie Królestwa Polskiego – taka nazwa jest na monecie.
- Akt 5 listopada był wydany w 1916, a moneta w 1917.
- Na monecie, nad polskim orłem w koronie jest umieszczona korona cesarska – świadczy to o ograniczonej suwerenności państwa, którego utworzenie zapowiadał tzw. akt 5 listopada.

Zadanie 20. (0–2)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; rozpoznaje rodzaje źródeł; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego; dostrzega wielość perspektyw badawczych oraz wielorakie interpretacje historii i ich przyczyny. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu [...] problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego [...].	V. Wiek XX. 1. I wojna światowa i rewolucje w Rosji. Zdający: 4) opisuje zmiany na mapie Europy i świata po I wojnie światowej. <i>poziom podstawowy</i> 1. Europa i świat po I wojnie światowej. Zdający: 1) opisuje następstwa wojny [...]; 2) wyjaśnia cele powołania i charakter Ligi Narodów; 3) wyjaśnia politykę mocarstw wobec Niemiec po zakończeniu I wojny światowej.
--	--

Schemat punktowania

- 1 p. – za poprawną odpowiedź z odwołaniem do wydarzeń historycznych.
0 p. – za odpowiedź błędną, niepełną lub za brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Gdańsk w 1914 roku należał do Niemiec (symbolizuje to czarny orzeł) a w 1919 roku, na skutek I wojny światowej i postanowień traktatu wersalskiego, stał się Wolnym Miastem pod zarządem Ligi Narodów (symbolizuje to urzędnik z książką podpisaną *Liga Narodów*, który przepędza paragrafem czarnego orła).

Zadanie 21. (0–2)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; rozpoznaje rodzaje źródeł; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego; dostrzega wielość perspektyw badawczych oraz wielorakie interpretacje historii i ich przyczyny. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu [...] problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; [...] integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	V. Wiek XX. 4. Kryzys demokracji i systemy totalitarne. Zdający: 1) wyjaśnia społeczne, gospodarcze, polityczne i kulturowe uwarunkowania [...] nazizmu. <i>poziom podstawowy</i> 3. Kryzys demokracji w Europie. Zdający: 1) charakteryzuje [...] następstwa dojścia do władzy [...] Hitlera.
--	--

Schemat punktowania

- 1 p. – za poprawną nazwę i uzasadnienie za pomocą dwóch argumentów.
0 p. – za odpowiedź błędną, niepełną albo za brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi

Nazwa wydarzenia: noc kryształowa/Kristallnacht

Przykładowe uzasadnienie:

Był to pogrom Żydów w Niemczech w 1938 r., a na znaczku przedstawiono:

- symbol judaizmu – gwiazdę Dawida z napisem *Jude*;
- łańcuch – oznaczający zniewolenie;
- datę wydarzenia – 1938 r.;
- płonąca synagogę;
- protest zawarty w haśle „Nigdy więcej”.

Zadanie 22.1.(0–1)

I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej [...]; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach [...]. II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego [...].	V. Wiek XX. 6. Europa i świat podczas II wojny światowej. Zdający: 1) opisuje główne etapy II wojny światowej i wskazuje przełomowe zdarzenia dla jej przebiegu. <i>poziom podstawowy</i> 7. II wojna światowa. Zdający: 1) sytuuje w czasie i przestrzeni etapy i fronty II wojny światowej, wskazując momenty przełomowe.
--	---

Schemat punktowania

1 p. – za poprawną odpowiedź.

0 p. – za odpowiedź błędną lub za brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

C.

Zadanie 22.2.(0–1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; rozpoznaje rodzaje źródeł; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego; dostrzega wielość perspektyw badawczych oraz wielorakie interpretacje historii i ich przyczyny. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu [...] problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; [...] integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	V. Wiek XX. 6. Europa i świat podczas II wojny światowej. Zdający: 1) opisuje główne etapy II wojny światowej i wskazuje przełomowe zdarzenia dla jej przebiegu; 2) wyjaśnia uwarunkowania współpracy niemiecko-radzieckiej w latach 1939–1941 i jej konsekwencje [...]. <i>poziom podstawowy</i> 7. II wojna światowa. Zdający: 1) sytuuje w czasie i przestrzeni etapy i fronty II wojny światowej, wskazując momenty przełomowe; 3) ocenia konsekwencje zawarcia paktu Ribbentrop-Mołotow.
--	---

Schemat punktowania

1 p. – za poprawną odpowiedź.

0 p. – za odpowiedź błędną lub za brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Władysław Mołotow nazwał agresję niemiecką na ZSRR/ZSRS/Związek Radziecki/Sowietów bezprzykładnym wiarołomstwem, gdyż w sierpniu 1939 r. oba państwa podpisały pakt o nieagresji (pakt Ribbentrop-Mołotow).
- Ponieważ przed agresją na ZSRR Hitler współpracował / był w sojuszu ze Stalinem, czego dowodem był pakt o nieagresji.

Zadanie 23.1. (0–1)

I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej [...]; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach [...]. II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok [...].	V. Wiek XX. 6. Europa i świat podczas II wojny światowej. Zdający: 1) opisuje główne etapy II wojny światowej i wskazuje przełomowe wydarzenia dla jej przebiegu. 8. Okupacja niemiecka i radziecka na ziemiach polskich. Zdający: 1) opisuje przebieg i następstwa wojny obronnej Polski w 1939 r. <i>poziom podstawowy</i> 9. Sprawa polska w czasie II wojny światowej. Zdający: 2) charakteryzuje udział Polaków w wysiłku militarnym aliantów oraz sytuuje w czasie i przestrzeni działania wojsk polskich na różnych frontach wojny.
--	--

Schemat punktowania

1 p. – za podanie roku i nazwy układu.

0 p. – za odpowiedź błędną, niepełną lub za brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Rok: 1941.

Nazwa: układ Sikorski-Majski.

Zadanie 23.2. (0–1)

I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej [...]; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach [...]. II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną [...]; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego [...].	V. Wiek XX. 6. Europa i świat podczas II wojny światowej. Zdający: 1) opisuje główne etapy II wojny światowej i wskazuje przełomowe wydarzenia dla jej przebiegu. <i>poziom podstawowy</i> 9. Sprawa polska w czasie II wojny światowej. Zdający: 2) charakteryzuje udział Polaków w wysiłku militarnym aliantów oraz sytuację w czasie i przestrzeni działania wojsk polskich na różnych frontach wojny.
--	--

Schemat punktowania

1 p. – za wszystkie trzy prawidłowe odpowiedzi.

0 p. – za odpowiedź niepełną, błędną albo za brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi

1 – F

2 – P

3 – P

Zadanie 24. (0–2)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego [...]. II. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu [...] problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego.	V. Wiek XX. 19. Europa i świat w okresie rywalizacji ZSRR i Stanów Zjednoczonych. Zdający: 1) opisuje demograficzne, społeczno-gospodarcze i kulturowe skutki wojny. 14. Polska w latach 1948–1956. Zdający: 2) charakteryzuje system [...] społeczno-gospodarczy Polski w okresie stalinowskim. <i>poziom podstawowy</i> 11. Polska w systemie komunistycznym. Zdający: 3) charakteryzuje realia życia gospodarczego i społecznego PRL-u.
---	---

Schemat punktowania

2 p. – za poprawne wyjaśnienie i podanie przyczyny.

1 p. – za poprawne wyjaśnienie lub podanie przyczyny.

0 p. – za odpowiedź niepełną, błędną albo za brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

Wyjaśnienie:

- miała polegać na zrównaniu kobiet z mężczyznami zarówno w prawach;
- zakładała aktywizację zawodową kobiet;
- podejmowanie przez nich ról zarezerwowanych do tej pory dla mężczyzn.

Przyczyna:

- brak rąk do pracy, wynikający z demograficznych strat wojennych;
- brak rąk do pracy wynikający z forsownej industrializacji kraju (plan sześcioletni).

Zadanie 25. (0–2)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; [...]. II. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu [...] problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego.	V. Wiek XX. 15. Polska w latach 1956–1980. Zdający: 1) charakteryzuje [...] etapy: 1956–1970 i 1970–1980; 3) charakteryzuje działalność opozycji w PRL-u
---	--

Schemat punktowania

2 p. – za podanie pełnej nazwy i wyjaśnienie okoliczności.

1 p. – za podanie pełnej nazwy lub wyjaśnienie okoliczności.

0 p. – za odpowiedzi błędne, niepełne albo za brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi

Nazwa: Komitet Obrony Robotników

Przykładowe wyjaśnienie:

- Po wydarzeniach czerwcowych 1976 roku, m.in. w Ursusie, Radomiu i Płocku, kiedy to protestujących robotników władza komunistyczna [na zlecenie E. Gierka] poddała prześladowaniom: ścieżki zdrowia, aresztowania, zwolnienia z pracy itd.
- Po wydarzeniach w Ursusie, Radomiu i Płocku, kiedy to protestujących robotników władza komunistyczna [na zlecenie E. Gierka] poddała prześladowaniom: ścieżki zdrowia, aresztowania, zwolnienia z pracy itd.

Zadanie 26. (0–2)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; [...] dostrzega wielość perspektyw badawczych oraz wielorakie interpretacje historii i ich przyczyny. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu [...] problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego.	V. Wiek XX. 9. Europa i świat w okresie rywalizacji ZSRR i Stanów Zjednoczonych. Zdający: 3) wyjaśnia genezę zimnej wojny i rozpoznaje jej przejawy w stosunkach pomiędzy ZSRR a Stanami Zjednoczonymi; 8) charakteryzuje przyczyny i skutki przełomowych konfliktów zimnej wojny: [...] wojny w Afganistanie.
--	---

Schemat punktowania

2 p. – za porównanie i wyjaśnienie.

1 p. – za porównanie lub wyjaśnienie.

0 p. – za odpowiedź błędną lub za brak odpowiedzi.

Prawidłowe odpowiedziPrzykładowe porównanie:

Wymowa ideowa rysunków jest różna.

Rysunek A ukazuje igrzyska w Moskwie jako święto pokoju na świecie [gołębek pokoju na tle kół olimpijskich], a na rysunku B symbol kół olimpijskich został umieszczony na czołgu, co jest zaprzeczeniem pokoju – symbolizuje wojnę.

Przykładowe wyjaśnienie:

Była to agresja (interwencja, wojna) ZSRR na Afganistan w grudniu 1979 r., która spowodowała napięcie w relacjach z USA.

Zadanie 27. (0–12)

Temat 1. Dlaczego doszło do upadku republiki rzymskiej? Odpowiedz na pytanie, charakteryzując przemiany polityczne, społeczne i gospodarcze w Rzymie w okresie II–I w. p.n.e. W pracy wykorzystaj materiały źródłowe (s. 26–27).

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej [...] dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych. II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; rozpoznaje rodzaje źródeł; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego; dostrzega wielość perspektyw badawczych oraz wielorakie interpretacje historii i ich przyczyny. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	I. Starożytność. 3. Ekspansja w świecie greckim i rzymskim. Zdający: 4. Społeczeństwo, życie polityczne i kultura starożytnego Rzymu. Zdający: 1) charakteryzuje przemiany ustrojowe i społeczne w Rzymie republikańskim 2) porównuje niewolnictwo w Rzymie z wcześniejszymi formami niewolnictwa [...]. <i>III etap edukacyjny</i> 5. Cywilizacja rzymska. Zdający: 1) umiejscawia w czasie i charakteryzuje system sprawowania władzy oraz organizację społeczeństwa w Rzymie republikańskim [...]. 2) wyjaśnia przyczyny i skutki ekspansji Rzymu, opisując postawy Rzymian wobec niewolników i ludów podbitych.

Kryteria oceniania

Poziom IV (9–12 pkt)	Zdający: • wyjaśnił złożoność zjawisk historycznych, ukazując różne ich aspekty, (np. wzajemna zależność czynników ekonomicznych, społecznych, politycznych); • poprawnie przeprowadził selekcję i hierarchizację wykorzystanych informacji; • poprawnie wyjaśnił związki przyczynowo-skutkowe; • trafnie i w pełni wykorzystał materiał źródłowy (np. podał informacje pochodzące ze źródeł); • sformułował wnioski i ocenę oraz podsumował rozważania.
-------------------------	---

Poziom III (6–8 pkt)	Zdający: - dokonał celowej i trafnej selekcji faktów, świadczącej o rozumieniu ich znaczenia i hierarchii; - w większości poprawnie ukazał związki przyczynowo-skutkowe (np. wpływ zubożenia ludności na kryzys armii obywatelskiej i przeprowadzenie reform Mariusza); - przedstawił omawiane zagadnienia w ujęciu dynamicznym (np. zmiany w armii – przejście od armii obywatelskiej do zawodowej); - podjął próbę formułowania wniosków (np. uzależnienie ekonomiczne proletariatu od możliwych nobilitacji prowadziło do zależności politycznej klienta od patrona); - w większości wykorzystał materiał źródłowy; - podjął próbę oceny sytuacji politycznej w Rzymie w okresie dyktatury Cezara.
Poziom II (3–5 pkt)	Zdający: - przedstawił częściową faktografię, która jest potrzebna do opracowania tematu (np. próby reform podejmowane przez braci Tyberiusza i Gajusza Grakchów, zawiązanie triumwiratu, dyktatura Cezara); - podjął próbę uporządkowania podanej faktografii; - podjął próbę wyjaśnienia związków przyczynowo-skutkowych (np. wpływ wojen prowadzonych przez Rzym na rozwój wielkich gospodarstw opartych na pracy niewolniczej, wpływ zubożenia drobnych właścicieli ziemskich na wzrost liczby proletariatu w miastach); - podjął próbę wykorzystania załączonych materiałów źródłowych i przywołania ich w tekście pracy.
Poziom I (1–2 pkt)	Zdający: - w kilku/kilkunastu zdaniach odniósł się do tematu, nawiązując do treści zawartych w materiale źródłowym; - podał kilka faktów związanych z tematem, zwykle bez wskazywania związków między nimi (np. rozwój terytorialny Rzymu, powstanie Spartakusa, wojna domowa, zabójstwo Cezara); - poprawnie umieścił rozważania w czasie i w przestrzeni.

Uwaga: Zdający podaje informacje, których pochodzenie wskazuje, że są ze źródeł/źródła, powołuje się na informacje/dane występujące w konkretnym źródle, powołuje się na autora źródła.

Przy przyznawaniu punktów na określonym poziomie w zadaniu rozszerzonej odpowiedzi egzaminator uwzględniał również poprawność językową i stylistyczną. Istotne znaczenie ma poprawność informacji podanych przez zdającego w wypracowaniu. Zamieszczenie informacji niezwiązanych z tematem wpływa na obniżenie punktacji. Jeżeli w pracy zostały zawarte informacje świadczące o zupełnym braku zrozumienia omawianego tematu to wypracowanie oceniane jest na 0 punktów.

Temat 2. Uwzględniając międzynarodowe położenie Polski, porównaj metody prowadzenia i ocen efekty polityki zagranicznej Władysława Łokietka oraz Kazimierza Wielkiego.

I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	II. Średniowiecze. 7. Polska w XIV–XV w. Zdający: 1) opisuje rozwój terytorialny państwa polskiego w XIV–XV w.; 3) wyjaśnia międzynarodowe i wewnętrzne uwarunkowania związków Polski z Węgrami i Litwą w XIV–XV w.; 4) charakteryzuje i ocenia stosunki polsko-krzyżackie na płaszczyźnie politycznej, gospodarczej i kulturowej; 5) ocenia panowanie Piastów w dziejach Polski [...]. 6) synchronizuje wydarzenia z dziejów Polski i Europy w XIV–XV w. <i>III poziom edukacyjny</i> 14. Polska dzielnicowa i zjednoczona. Zdający: 3) porządkuje i sytuje w czasie najważniejsze wydarzenia związane z relacjami polsko-krzyżackimi w epoce Piastów; 5) ocenia dokonania Kazimierza Wielkiego [...] w polityce zagranicznej.
---	---

Kryteria oceniania

Poziom IV (9–12 pkt)	Zdający: • wyjaśnił złożoność zjawisk historycznych, ukazując różne ich aspekty, (np. znaczenie sojuszu polsko-węgierskiego i polsko-litewskiego dla rozwiązania problemu krzyżackiego, kwestię sądów papieskich w sprawie Pomorza); • poprawnie przeprowadził selekcję i hierarchizację wykorzystanych informacji; • poprawnie wyjaśnił związki przyczynowo-skutkowe; • sformułował wnioski i ocenę oraz podsumował rozważania.
---------------------------------	--

Poziom III (6–8 pkt)	Zdający: - dokonał celowej i trafnej selekcji faktów, świadczącej o rozumieniu ich znaczenia i hierarchii, - w większości poprawnie ukazał związki przyczynowo-skutkowe (np. związki między sytuacją zewnętrzną a podejmowanymi działaniami: polityką dynastyczną, ekspansją terytorialną, normalizacją stosunków); - przedstawił omawiane zagadnienia w ujęciu dynamicznym; - podjął próbę formułowania wniosków (np. dotyczących kierunków i priorytetów polityki zagranicznej Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego, metod prowadzenia polityki); - podjął próbę oceny efektów polityki zagranicznej Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego.
Poziom II (3–5 pkt)	Zdający: - przedstawił częściową faktografię, która jest potrzebna do opracowania tematu (np. zagarnięcie Pomorza przez Krzyżaków, bitwa pod Płowcami, pokój wieczysty w Kaliszu); - podjął próbę uporządkowania podanej faktografii; - podjął próbę wyjaśnienia związków przyczynowo-skutkowych oraz porównania dokonań obu władców.
Poziom I (1–2 pkt)	Zdający: - w kilku/kilkunastu zdaniach odniósł się do tematu; - podał kilka faktów związanych z tematem, zwykle bez wskazywania związków między nimi (np. koronacja królewska Łokietka); - poprawnie umieścił rozważania w czasie i w przestrzeni.

Przy przyznawaniu punktów na określonym poziomie w zadaniu rozszerzonej odpowiedzi egzaminator uwzględniał również poprawność językową i stylistyczną. Istotne znaczenie ma poprawność informacji podanych przez zdającego w wypracowaniu. Zamieszczenie informacji niezwiązanych z tematem wpływa na obniżenie punktacji. Jeżeli w pracy zostały zawarte informacje świadczące o zupełnym braku zrozumienia omawianego tematu to wypracowanie oceniane jest na 0 punktów.

Temat 3. Reformacja zarówno osłabiła, jak i wzmocniła Kościół katolicki. Ustosunkuj się do powyższej tezy, analizując wydarzenia z historii Europy XVI w. (z uwzględnieniem przemian w dziedzinie kultury).

I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	III. Dzieje nowożytne 2. Europa w XVI–XVII w. Zdający: 2) wyjaśnia polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania i następstwa reformacji, opisując główne nurty i postaci; charakteryzuje reformę Kościoła katolickiego; 3) opisuje mapę polityczną i wyznaniową Europy w XVI w.; 9) opisuje przemiany w kulturze europejskiej [...] i rozpoznaje główne dokonania epoki baroku. 3. Rzeczpospolita w okresie renesansu i demokracji szlacheckiej. Zdający: 6) ocenia sytuację wyznaniową na ziemiach Rzeczypospolitej w XVI w., w tym tolerancję religijną [...]; 7) identyfikuje dzieła polskiego renesansu oraz ocenia dorobek polskiej myśli politycznej okresu odrodzenia i reformacji. <i>III etap edukacyjny</i> 18. Rozłam w Kościele zachodnim. Zdający: 1) wymienia czynniki, które doprowadziły do rozłamu w Kościele zachodnim; 2) opisuje cele i charakteryzuje działalność Marcina Lutra i Jana Kalwina oraz przedstawia okoliczności powstania kościoła anglikańskiego; 3) wyjaśnia cele zwołania soboru trydenckiego i wskazuje postanowienia służące wzmocnieniu katolicyzmu. 19. Polska i Litwa w czasach Jagiellonów. Zdający: 3) charakteryzuje stosunki wyznaniowe w państwie polsko-litewskim i wyjaśnia ich specyfikę na tle europejskim.
---	---

Kryteria oceniania

Poziom IV (9–12 pkt)	Zdający: • wyjaśnił złożoność zjawisk historycznych, ukazując różne ich aspekty (np. pogłębianie się podziału politycznego państw Europy, rozwój kultur narodowych,); • poprawnie przeprowadził selekcję i hierarchizację informacji; • poprawnie wyjaśnił związki przyczynowo skutkowe (np. rozwój reformacji i kontrreformacji); • zajął stanowisko wobec tezy sformułowanej w temacie wypracowania i je w pełni uzasadnił.
Poziom III (6–8 pkt)	Zdający: • dokonał celowej i trafnej selekcji faktów, świadczącej o rozumieniu ich znaczenia i hierarchii; • w większości poprawnie ukazał związki przyczynowo-skutkowe (np. rozwój reformacji i początek wojen religijnych, rozszerzanie się reformacji i walka Kościoła o odzyskanie wpływów, wpływ reformacji na reformę Kościoła – scharakteryzował postanowienia soboru trydenckiego; kultura baroku); • przedstawił omawiane zagadnienia w ujęciu dynamicznym, uwzględniając przemiany dokonujące się w czasie; • zajął stanowisko wobec tezy sformułowanej w temacie wypracowania i je częściowo uzasadnił.
Poziom II (3–5 pkt)	Zdający: • przedstawił częściową faktografię, która jest potrzebna do opracowania tematu (np. wystąpienie Marcina Lutra, akt supremacji Henryka VIII, pojawienie się odrębnych nurtów reformacji); • podjął próbę uporządkowania podanej faktografii; • podjął próbę opisu reakcji Kościoła katolickiego na reformację (sobór trydencki); • podjął próbę wyjaśnienia związków przyczynowo-skutkowych (np. wzrost znaczenia politycznego Kościoła i walka o władzę polityczną); • podjął próbę ustosunkowania się do tezy sformułowanej w temacie wypracowania.
Poziom I (1–2 pkt)	Zdający: • w kilku/kilkunastu zdaniach odniósł się do tematu; • podał kilka faktów związanych z tematem, zwykle bez wskazywania związków między nimi (np. sytuacja wewnętrzna Kościoła w XIV–XV wieku i wzrost krytyki duchowieństwa); • poprawnie umieścił rozważania w czasie i w przestrzeni.

Przy przyznawaniu punktów na określonym poziomie w zadaniu rozszerzonej odpowiedzi egzaminator uwzględniał również poprawność językową i stylistyczną. Istotne znaczenie ma poprawność informacji podanych przez zdającego w wypracowaniu. Zamieszczenie informacji niezwiązanych z tematem wpływa na obniżenie punktacji. Jeżeli w pracy zostały zawarte informacje świadczące o zupełnym braku zrozumienia omawianego tematu to wypracowanie oceniane jest na 0 punktów.

Temat 4. *Małe państwo wielkich nadziei.* Uzasadnij trafność tego określenia w stosunku do Księstwa Warszawskiego, charakteryzując ustrój polityczny, wysiłek militarny i gospodarczy tego państwa. W pracy wykorzystaj materiały źródłowe (s. 28–29).

I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych. II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; rozpoznaje rodzaje źródeł; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego; dostrzega wielość perspektyw badawczych oraz wielorakie interpretacje historii i ich przyczyny. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	IV. Wiek XIX. 1. Europa napoleońska. Zdający: 1) opisuje kierunki i etapy podbojów Napoleona; charakteryzuje napoleońską ideę imperium; 3) wyjaśnia wpływ idei rewolucji francuskiej i wojen okresu napoleońskiego na zmiany polityczne, społeczne i gospodarcze w Europie; 4) wskazuje przykłady i wyjaśnia przyczyny zaangażowania się Polaków po stronie Napoleona; 5) charakteryzuje ustrój polityczny Księstwa Warszawskiego; 4. Walka o niepodległość Polski w okresie niewoli narodowej. Zdający: 2) rozpoznaje działania społeczeństwa sprzyjające rozwojowi tożsamości narodowej. <i>III etap edukacyjny</i> 29. Epoka napoleońska. Zdający: 1) opisuje zmiany w Europie w okresie napoleońskim w zakresie stosunków społeczno-gospodarczych i politycznych; 2) wyjaśnia okoliczności utworzenia [...] Księstwa Warszawskiego oraz opisuje cechy ustrojowe i terytorium Księstwa Warszawskiego; 3) ocenia politykę Napoleona wobec sprawy polskiej oraz postawę Polaków wobec Napoleona.
---	---

Kryteria oceniania

Poziom IV (9–12 pkt)	Zdający: • wyjaśnił złożoność zjawisk historycznych, ukazując różne ich aspekty: społeczny, gospodarczy, militarny, polityczny; • poprawnie przeprowadził selekcję i hierarchizację wykorzystanych informacji; • trafnie i w pełni wykorzystał materiał źródłowy (np. podał informacje pochodzące ze źródeł); • poprawnie wyjaśnił związki przyczynowo-skutkowe; • sformułował wnioski i ocenę oraz podsumował rozważania.
Poziom III (6–8 pkt)	Zdający: • dokonał celowej i trafnej selekcji faktów, świadczącej o rozumieniu ich znaczenia i hierarchii; • w większości poprawnie ukazał związki przyczynowo-skutkowe (np. rozbudzenie nadziei Polaków na przyłączenie ziem zaboru rosyjskiego do Księstwa Warszawskiego w wyniku wojny w 1812 r.); • przedstawił omawiane zagadnienia w ujęciu dynamicznym; • w większości wykorzystał materiał źródłowy; • podjął próbę formułowania wniosków; • podjął próbę oceny polityki Napoleona wobec Księstwa Warszawskiego oraz dokonań takich postaci jak np. księżę Józef Poniatowski.
Poziom II (3–5 pkt)	Zdający: • przedstawił częściową faktografię, która jest potrzebna do opracowania tematu (np. udział Księstwa Warszawskiego w blokadzie kontynentalnej, przyłączenie ziem III zaboru austriackiego do Księstwa Warszawskiego, oddanie tronu w Księstwie w ręce dynastii Wettynów); • podjął próbę uporządkowania podanej faktografii; • podjął próbę wyjaśnienia związków przyczynowo-skutkowych (np. wpływ rozwoju kampanii napoleońskich na wzrost liczebny armii Księstwa Warszawskiego, wpływ konieczności utrzymywania wzrastającej liczby żołnierzy na problemy ekonomiczne Księstwa); • podjął próbę wykorzystania załączonych materiałów źródłowych i przywołania ich w tekście pracy.
Poziom I (1–2 pkt)	Zdający: • w kilku/kilkunastu zdaniach odniósł się do tematu, nawiązując do treści zawartych w materiale źródłowym; • podał kilka faktów związanych z tematem, zwykle bez wskazywania związków między nimi (np. pokój w Tylży, nadanie konstytucji Księstwu Warszawskiemu przez Napoleona, wojna z Austriakami w 1809 r., wyprawa do Rosji w 1812 r.); • poprawnie umieścił rozważania w czasie i w przestrzeni.

Uwaga: Zdający podaje informacje, których pochodzenie wskazuje, że są ze źródeł/źródła, powołuje się na informacje/dane występujące w konkretnym źródle, powołuje się na autora źródła.

Przy przyznawaniu punktów na określonym poziomie w zadaniu rozszerzonej odpowiedzi egzaminator uwzględniał również poprawność językową i stylistyczną. Istotne znaczenie ma poprawność informacji podanych przez zdającego w wypracowaniu. Zamieszczenie informacji niezwiązanych z tematem wpływa na obniżenie punktacji. Jeżeli w pracy zostały zawarte informacje świadczące o pełnym braku zrozumienia omawianego tematu to wypracowanie oceniane jest na 0 punktów.

Temat 5. Przedstaw bilans gospodarki II RP, charakteryzując sukcesy i porażki polskiej polityki ekonomicznej w latach 1918–1939.

I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	V. Wiek XX 3. Europa i świat między wojnami. Społeczeństwo, gospodarka, kultura. Zdający: 2) charakteryzuje życie gospodarcze okresu międzywojennego i wyjaśnia mechanizm wielkiego kryzysu gospodarczego [...]. 5. II Rzeczpospolita. Społeczeństwo, gospodarka, kultura. Zdający: 1) charakteryzuje i ocenia dorobek gospodarczy II Rzeczypospolitej. <i>poziom podstawowy</i> 2. Odrodzenie państwa polskiego po I wojnie światowej. Zdający: 5) wskazuje czynniki utrudniające proces integracji odrodzonego państwa polskiego; 6) wyjaśnia cele i skutki reformy Władysława Grabskiego. 6. Gospodarka i społeczeństwo II Rzeczypospolitej. Zdający: 2) porównuje przejawy kryzysu gospodarczego na świecie i w Polsce, wskazując jego specyficzne cechy; 3) opisuje osiągnięcia gospodarcze II Rzeczypospolitej, w tym budowę portu w Gdyni i utworzenie Centralnego Okręgu Przemysłowego.
---	---

Kryteria oceniania

Poziom IV (9–12 pkt)	Zdający: • wyjaśnił złożoność zjawisk historycznych, ukazując różne ich aspekty, (np. wpływ sytuacji zewnętrznej na gospodarkę II RP w różnych okresach, wojna celna z Niemcami); • poprawnie przeprowadził selekcję i hierarchizację wykorzystanych informacji, uwzględniając kwestię reformy rolnej; • poprawnie wyjaśnił związki przyczynowo-skutkowe; • poprawnie sformułował wnioski i dokonał trafnego bilansu (podsumowania) sukcesów i porażek polskiej polityki gospodarczej.
Poziom III (6–8 pkt)	Zdający: • dokonał celowej i trafnej selekcji faktów, świadczącej o rozumieniu ich znaczenia i hierarchii; • w większości poprawnie ukazał związki przyczynowo-skutkowe, • przedstawił omawiane zagadnienia w ujęciu dynamicznym (np. przedstawił kolejne etapy w rozwoju gospodarczym: unifikacja gospodarcza ziem polskich, znaczenie Górnego Śląska, reformy Grabskiego, budowa Gdyni i magistrali węglowej, kryzys ekonomiczny, COP – zakres inwestycji, Plan E. Kwiatkowskiego), • dokonał częściowego bilansu (podsumowania) i podjął próbę oceny efektów polityki gospodarczej w różnych okresach.
Poziom II (3–5 pkt)	Zdający: • przedstawił częściową faktografię, która jest potrzebna do opracowania tematu (np. przyczyny budowy Gdyni, reforma monetarna, budowa COP); • podjął próbę uporządkowania podanej faktografii; • podjął próbę wyjaśnienia związków przyczynowo-skutkowych, (np. wpływ zaborów oraz wojny na kondycję gospodarki w początkowym okresie niepodległości); • podjął próbę bilansu (podsumowania).
Poziom I (1–2 pkt)	Zdający: • w kilku/kilkunastu zdaniach odniósł się do tematu; • podał kilka faktów związanych z tematem, zwykle bez wskazywania związków między nimi (np. odzyskanie niepodległości przez Polskę, wielki kryzys gospodarczy); • poprawnie umieścił rozważania w czasie i w przestrzeni.

Przy przyznawaniu punktów na określonym poziomie w zadaniu rozszerzonej odpowiedzi egzaminator uwzględniał również poprawność językową i stylistyczną. Istotne znaczenie ma poprawność informacji podanych przez zdającego w wypracowaniu. Zamieszczenie informacji niezwiązanych z tematem wpływa na obniżenie punktacji. Jeżeli w pracy zostały zawarte informacje świadczące o pełnym braku zrozumienia omawianego tematu to wypracowanie oceniane jest na 0 punktów.